

RECENSIONER

Roman med detaljerad neurokirurgisk beskrivning

Lördag. 315 sidor.

Författare: Ian McEwan.

Förlag: Ordfront/Ordfront Galago; 2005.
ISBN 91-7037-159-8.

Recensent: Bengt Lagerkvist, docent, Rett Center, Östersund.

Det är speciellt att i skönlitteraturen hitta en mening som »... häftigt humör, vilket tyder på reducerade nivåer av GABA vid receptorerna i striatum«. Två sidor senare hittar man ord som apraxi, agnosi och demens i författarens koncisa beskrivning av Huntingtons korea, eller »en gen på kromosom fyra upprepat av sekvensen CAG«. Det är den lycklige neurokirurgen Perowne som är utsatt för ett rånförsök. Han räddar sig genom sin medicinska auktoritet och genom att kasta både diagnos och prognos i ansiktet på sin vadersakare.

Perowne träffar sin blivande hustru när hon fått en hypofysapoplexi. På tre fulla sidor får läsaren en detaljerad beskrivning av en transsfenoidal hypofys-ektomi. Längre fram i historien hamnar den presumptive rånaren under Perownes kniv vid en nattlig operation. Hela sekvensen från att kirurgen blir uppringd i hemmet till efterförloppet på IVA beskrivs i detalj. Ingenting utelämnas från röran i omklädningsrummet till stämningen under operationen, lukten av benmjölet från sågningen eller diatermin, svårigheten med att lyfta en benlamba utan att skada sinus sagittalis, utseendet av motorkortex när duran delats och ord som nucleus caudatus, putamen eller araknoidalfransar.

Mästerlig är också beskrivningen av vad som sker när Perowne besöker sin mor på ålderdomshemmet med unkenheten,

sysslolösheten och personalens hurtighet. Hennes framväxande demens skildras i medicinska termer som en kognitiv funktionsnedsättning där de neuronala nätverken upplöses.

Interfolierat med dessa högklassiga medicinska referat ligger Perownes funderingar över det stundande Irak-kriget och över människor han iakttar omkring sig under sin lediga lördag i London. Hans Blix omnämns flera gånger.

Perowne lever i ett lyckligt äktenskap, älskar med sin hustru och har aldrig en tanke på andra kvinnor. De har två framgångsrika barn och är helt enkelt en mycket lycklig familj, som drabbas av en katastrofal händelse mot slutet av dagen.

Att skildra lyckan är inte många författare förunnat. Det är olyckan, eländet, sveket, förtvivlan eller sorgen, människans svårigheter och förnedring som vanligtvis fascinerar oss. Vi kanske vill vaccinera oss mot problemen, se att vi själva har det bättre eller lära oss hur vi kan hantera bedrävelserna. Men lyckan, som vi alla längtar efter, den är det svårt att få läsa om. Den litteraturen blir tråkig.

Jag fascinerar i denna roman av att en kliniskt verksam läkare får symbolisera en mogen, lycklig man, en man som vill stå emot ondskan, som vill göra gott. Hans familjeliv, hans kunskaper, hans tillfredsställelse med arbetet är väl skildrade utan att författaren har väjt för den medicinska terminologin. Samtidigt kan detaljrikedomen ibland bli väl utförlig och banal, som när Perowne sitter i bilkö eller spelar en squash-match.

McEwan har i tidigare romaner berört medicinska områden. »Kärlekens rase-ri« bygger på en man som lider av de Clérambaults syndrom, det vill säga erotomani, och dess konsekvenser för omgivningen. I »Amsterdam« gör två äldre män upp ett kontrakt om ömsesidig dödshjälp, och i »Försoning« finns detaljerade beskrivningar av bortträngningens mekanismer, krigssjukvård, sjuksköterskeutbildning och posttraumatisk stress.

Författaren återkommer, likt bildkonstnärer som ofta upprepar sina motiv, i bok efter bok inte bara till medicinska områden, utan också till musik, litteratur och ondskans problem, till exempel i »Black dogs«. I efterordet till »Lördag« tackar han den neurokirurg och anestesilog som han fått följa under två års tid. Som medicinare är det upplyftande att få en framträdande författares synpunkter på vårt ämnesområde.

Vissa kapitel kan användas som en praktisk manual i presentationsteknik

Presentationer med bildspel. 143 sidor.

Författare: Kristian Ingemansson, Mikael Ekström.

Förlag: Uppsala publishing house; 2004.
ISBN 91-7005-274-3.

Recensent: Ola Björgell, docent, röntgendiagnostiska avdelningen, Universitetssjukhuset MAS, Malmö.

Denna bok riktar sig, enligt författarna, till läsare som »vill bli bättre på att kommunicera, påverka och övertyga samt nå längre i karriären med moderna och effektiva bildspel«. Nyckeln till detta beskrivs vara den praktiska retoriken. Det är inte en bok som förklarar hur man från start skapar presentationer i Microsofts PowerPoint. Tvärtom förutsätts det att läsaren har en del baskunskaper i detta program. Boken har tolv kapitel och innehåller 143 sidor. Innehållsförteckningen är tydlig och har en del frestande rubriker som kan väcka läsarens nyfikenhet. Däremot saknas register, och litteraturlistan är påfallande mager (sex referenser) med tanke på det stora utbud av litteratur som redan finns inom området.

Författarna har en rak framtoning i sin text, men talrika upprepningar kan uppfattas som påfrestande, och det svenska språket är långt ifrån optimalt använt. Det är lite olyckligt i en bok som handlar om presentationsteknik, speciellt när man i ett kapitel betonar vikten av »språkligt flyt«. Att författarna frikostigt delar med sig av sina erfarenheter slätar dock över en hel del av dessa brister.

Ord som påverka, övertyga, knep används ganska flitigt i texten liksom produkt, kund och tjänst. Huruvida läsaren ska översätta ordet knep med »ett listigt tillvägagångssätt« eller rent av »fuffens«, alternativt »konstgrepp«, får vara upp till var och en. Det beror också på hur mycket läsaren vill ta till sig av den retoriska lära som predikas i boken och vilket förtroende man på sikt vill få av sin publik. Framtoningen och språket gör att boken kanske i första hand riktas till försäljare och affärsmän. Läkare och studenter som vill lära mer om presentationsteknik bör dock kunna finna en del praktiska tips i boken, och det gäller även för den mer erfarna föreläsaren.

Speciellt i bokens sista fyra kapitel finns ett flertal kloka och praktiska råd om de sista förberedelserna före framförandet av en presentation och hela vägen fram till frågestund och avslutning. Det är riktigt bra sammanfattat, och här lyfter kvaliteten i bokens innehåll påtagligt. •